

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/113/2024
Identifikačné číslo spisu:	1722200780
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1722200780.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N.. P. G., narodeného XX. U. XXXX, X., X. XXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Juraj Juríček, s.r.o., Bratislava, Robotnícka 5, IČO: 35 876 654, proti žalovanej 1/ U. T., narodenej X. B. XXXX, L., Z. J. XXXX/X a žalovanému 2/ Slovak Estate s.r.o., Bratislava, Talerova 4, IČO: 50 050 907, obaja zastúpení advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária VASIL & partners, s.r.o., Košice, Kupeckého 320/33, IČO: 47 240 482, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4C/21/2022, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. marca 2024 sp. zn. 15Co/49/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná 1/ a žalovaný 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“, „okresný súd“) rozsudkom z 13. decembra 2022 č.k. 4C/21/2022-105 zamietol ako procesne neprípustnú žalobu, ktorou sa žalobca v zmysle ust. § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) v dôsledku porušenia jeho predkupného práva domáhal určenia spoluvlastníckeho práva žalovanej 1/ k nehnuteľnosti (pozemku parcely registra „E“ KN č. XXXX/X orná pôda o výmere 3159 m², zapísanej na LV č. XXXX pre katastrálne územie U. Y., obec U. Y., okres L. (ďalej „predmetná nehnuteľnosť“) o veľkosti podielu 1 k celku (I.výrok). O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie aplikujúc zásadu úspechu podľa § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej 1/ a žalovanému 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (II.výrok).

1.1 Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že žalobca sa pôvodne podanou žalobou domáhal v dôsledku porušenia jeho zákonného predkupného práva v zmysle § 137 písm. d) CSP určenia relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy z 5. marca 2021 uzatvorenej medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovaným 2/ ako kupujúcim (ďalej len „zmluva“) na tom skutkovom základe, že žalobca bol podielovým spoluvlastníkom nehnuteľnosti o veľkosti podielu 1/2 k celku, žalovaná 1/ bola

pôvodným podielovým spoluvlastníkom uvedeného pozemku o veľkosti podielu 1 k celku a zároveň predávajúcou v predmetnej zmluve, ktorej predmetom bol odplatný prevod jej spoluvlastníckeho práva predmetnej nehnuteľnosti o veľkosti podielu 1 k celku na nadobúdateľa (žalovaného 2/). Žalovaný 2/ sa 22. marca 2021 v zmysle povolenia vkladu č. V-822/2021 Okresného úradu Pezinok stal podielovým spoluvlastníkom predmetnej nehnuteľnosti o veľkosti podielu 1 k celku. Naliehavý právny záujem určovacej žaloby považoval žalobca v nutnosti dosiahnuť odstránenie spornosti nastolených právnych vzťahov, jeho právnej neistoty a obnovenia právneho stavu v katastri nehnuteľností pred uzavretím kúpnej zmluvy tak, aby sa zachovalo jeho predkupné právo. Súd prvej inštancie následne v konaní pripustil zmenu žaloby, ktorou sa žalobca domáhal určenia spoluvlastníckeho práva žalovanej 1/ k predmetnej nehnuteľnosti. Naliehavý právny záujem zmenenej určovacej žaloby dôvodil žalobca tým, že rozsudok s deklaratórnymi účinkami bude potvrdzovať právny vzťah žalovanej 1/ k spoluvlastníckemu podielu na nehnuteľnosť v čase vyhlásenia rozsudku, bude si môcť uplatňovať zákonné predkupné právo v prípade, ak by žalovaná 1/ mala úmysel previesť vlastnícke právo na inú osobu. Podľa názoru žalobcu je naliehavý právny záujem daný vždy, ak sa určenie týka práva zapísaného vo verejnom registri - v katastri nehnuteľností. Na ochranu svojich oprávnených záujmov nemal žalobca k dispozícii iný právny prostriedok.

1.2. Po právnej stránke okresný súd rozsudok odôvodnil ustanoveniami čl. 2 ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 137 písm. c), d), § 142 ods. 1, § 181 ods. 2 CSP a § 40a, § 116, § 140 zákona č. 40/1964 Z. z. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) a zamietnutie v konaní zmenenej žaloby dôvodil tým, že ide o procesne neprípustnú žalobu z hľadiska rozhodujúcich skutočností, od ktorých žalobca odvíja žalobný nárok vyplývajúci z hmotného práva. Pri riešení procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c) CSP a (alebo) podľa § 137 písm. d) CSP, je nutné zaoberať sa otázkou, z akého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje v konaní ním uplatňovaný nárok. Pre analýzu právneho vzťahu strán a posúdenie jeho povahy z hľadiska obsahu žaloby na prejednanie a rozhodnutie o nároku je rozhodujúce obsahové hľadisko. V predmetnom konaní sa žalobca z hľadiska rozhodujúcich skutočností uvedených v žalobe domáhal nárokov z porušenia jeho zákonného predkupného práva (§ 140 OZ) podľa § 603 ods. 3 OZ. Ak povinná osoba vec scudzí bez toho, aby ju ponúkla oprávnenému, oprávnený má možnosť dovolať sa relatívnej neplatnosti zmluvy, prípadne sa domáhať u nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na kúpu podľa § 603 ods. 3 OZ za podmienok, za ktorých mu bola vec pôvodne ponúknutá povinnou osobou, teda žalobou o nahradenie prejavu vôle nadobúdateľa. Okresný súd v závere odôvodnenia rozhodnutia uzavrel, že žalobca sa pôvodne podanou žalobou prípustne domáhal určenia relatívnej neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy podľa § 137 písm. d) CSP, ktorý nárok mal oporu v hmotnoprávnom predpise (§ 40a v spojení s § 140 OZ), pričom žalovaná 1/ v konaní skutkové tvrdenie žalobcu o nesplnení/opomenutí splnenia jej zákonnej ponukovej povinnosti podielového spoluvlastníka pri prevode spoluvlastníckeho podielu kúpnu zmluvou procesne účinne nepoprela. Zamietnutím tejto žaloby sa neodňalo žalobcovi právo na súdnu ochranu, nakoľko je možné v rámci premĺčacej doby podať žalobu o určenie neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“, a spolu s okresným súdom „súdy nižších inštancií“) rozsudkom z 27. marca 2024 č.k. 15Co/49/2023-142 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. ako vecne správny potvrdil (I. výrok). Výrok rozhodnutia o trovách konania zmenil tak, že žalovanej 1/ a žalovanému 2/ priznal spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (II. výrok).

2.1. Odvolací súd sa stotožnil s právnym záverom súdu prvej inštancie uvedeným v odôvodnení rozhodnutia o tom, že žalobca nemá daný naliehavý právny záujem na určení, že žalovaná 1/ je podielovou spoluvlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti. Poukázal na skutočnosť, že žalobca sa po zmene petitu určovacej žaloby nedomáhal určenia, aby bol spoluvlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, ale aby ním bola žalovaná 1/, pričom skutkové okolnosti tvrdené žalobcom po zmene petitu žaloby zostali nezmenené (porušenie predkupného práva).

2.2 Odvolací súd v týchto súvislostiach uviedol, že spoluvlastník, ktorý je oprávnený z predkupného práva, má pri porušení povinností zo strany spoluvlastníka, ktorý je povinný z predkupného práva, na výber, či: a) sa bude žalobou domáhať vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo

spoluvlastníka na tretiu osobu (§ 40a OZ); b) sa bude domáhať voči nadobúdateľovi (tretej osobe ako singulárnemu právnomu nástupcovi pôvodného podielového spoluvlastníka), aby mu nadobudnutý spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od pôvodného podielového spoluvlastníka; ak nadobúdateľ jeho výzve nevyhoví, má oprávnený spoluvlastník právo domáhať sa na súde žalobou voči nadobúdateľovi, aby bol nahradený prejav vôle nadobúdateľa; žalobe vyhovujúce rozhodnutie súdu nahradí v tomto prípade chýbajúci zmluvný prejav nadobúdateľa, c) sa uspokojí s tým, že mu zostáva predkupné právo, avšak už voči nadobúdateľovi. Zákon ponecháva oprávnenému spoluvlastníkovi voľbu, či vôbec, prípadne ktoré z týchto riešení zvolí (odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2010 sp.zn. 3Cdo/122/2009). Preto potom vzhľadom na uvedené, spoluvlastník, ktorý je oprávnený z predkupného práva, sa nemôže pri porušení povinností zo strany spoluvlastníka (povinného z predkupného práva), domáhať určenia vlastníckeho práva spoluvlastníka, ktorý je povinný z predkupného práva.

2.3 V súvislosti s preukázaním naliehavého právneho záujmu odvolací súd poukázal na to, že ide o otázku právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností, čo pre žalobcu znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Žalobca má právny záujem na požadovanom určení, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené jeho právo resp. právny vzťah, na ktorom je zúčastnený, alebo by sa jeho právne postavenie bez tohto určenia stalo neistým. Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Naliehavosť právneho záujmu je daná vtedy, ak je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi stranami sporu je sporný, jestvuje ohrozenie práva, či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom a existuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Súd preto v každom štádiu konania musí mať doloženú existenciu naliehavého právneho záujmu (súd ju skúma ex offio), inak bez skúmania vecnej stránky návrhu, musí žalobný návrh ako neprípustný zamietnuť. Pri určovacích žalobách, na rozdiel od žalôb na plnenie, je potrebné zdôrazniť ich preventívny charakter a význam. Určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, alebo ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo. V danej veci podľa názoru odvolacieho súdu žalobca podal procesne neprípustnú žalobu z hľadiska rozhodujúcich skutočností, od ktorých žalobca odvíja žalobný nárok vyplývajúci z hmotného práva.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a § 420 ods. 1 písm. c) CSP, pričom žiadal zmeniť rozhodnutie odvolacieho súdu tak, že súd určuje, že žalovaná 1/ je podielovou spoluvlastníčkou v podiele 1 k celku pozemku parcely registra „E“ KN č. XXXX/X o výmere 3159 m², druh pozemku orná pôda zapísaného na LV č. XXXX pre katastrálne územie U. Y., obec U. Y., okres L..

3.1. Dovolateľ namietal porušenie jeho práva na spravodlivý súdny proces spočívajúci v porušení zásady zákazu denegatio iustitiae ako aj to, že mu bolo odopreté právo domáhať sa žalobou určenia vlastníckeho práva právoplatne deklarovať existujúci právny stav. Napriek jednoznačnému porušeniu predkupného práva žalobcu bolo žalobcovi potvrdením rozsudku prvostupňového súdu o zamietnutí žaloby odopreté jeho právo domáhať sa ochrany svojho práva. Odvolací súd po stotožnení sa s právnym názorom prvostupňového súdu podľa názoru dovolateľa žiadnym spôsobom nevysvetlil, v čom spočíva procesná neprípustnosť určovacej žaloby. Rozhodnutie odvolacieho súdu nie je podľa názoru dovolateľa náležité odôvodnené, súd sa nevysporiadal s podstatnými námietkami žalobcu v odvolacom konaní. Dovolateľ uviedol, že dovolaním sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy a tým pádom aj dosiahnutím jej absolútnej neplatnosti s účinkami ex tunc žalovaná v 2. rade nie je podielovou spoluvlastníčkou pozemku, akékoľvek jej prípadne budúce scudzovacie úkony vo vzťahu k predmetnej nehnuteľnosti nemôžu byť platné v zmysle zásady nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet. Rozhodnutie odvolacieho súdu tak nastolilo stav právnej neistoty nielen vo vzťahu k žalobcovi, ale aj žalovanej v 2. rade a prípadným budúcim scudzovateľom. Naliehavosť právneho záujmu na požadovanom určení tak dosahuje značnú intenzitu. Žalobca uviedol s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/136/2021 z 30. júna 2022, že naliehavý právny záujem na podaní žaloby o určenie vlastníckeho práva je daný vždy, ak sa týka práva zapísaného vo verejnom registri, názor na

predbežnú povahu určovacej žaloby je už prekonaný. Dovolateľ poukázal tiež na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1Obdo/51/2021 z 20. októbra 2022 s tvrdením, že ani toto rozhodnutie nevyklučuje možnosť domáhať sa ochrany porušeného predkupného práva prostredníctvom žaloby na určenie práva v zmysle ust. § 137 písm. c) CSP. Podľa názoru dovolateľa sa dovolací súd v žiadnom publikovanom rozhodnutí dostatočne nevysporiadal s otázkou procesnej prípustnosti žaloby na určenie vlastníckeho práva povinného z predkupného práva, čím dovolateľ považuje obsahovo naplnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

4. Žalovaná 1/ a žalovaný 2/ podané dovolanie považovali za nedôvodné. V podanom vyjadrení k dovolaniu poukázali na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, konkrétne na rozhodnutie sp.zn. 5Cdo/60/1998 z 30. novembra 1998, sp.zn. 3Cdo/112/2004, sp.zn. 5Cdo/31/2011 zo 6. decembra 2012, pričom záverom zhrnuli, čo je určovacia žaloba, naliehavý právny záujem a uzavreli, že v prípade nepreukázania naliehavého právneho záujmu, súd musí žalobu ako neprípustnú zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej len „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), po preskúmaní zákonom predpísaných náležitostí dovolania (§ 428 CSP) a splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania, dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť, pretože nie je prípustné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto

pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

12. V danom prípade dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval (aj) z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Z obsahu dovolania žalobcu podaného kvalifikovaným právnym zástupcom vyplýva, že žalobca sa nestotožnil s názormi okresného a odvolacieho súdu o procesnej neprípustnosti určovacej žaloby a vadu zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP videl v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia a porušení zákazu denegatio iustitiae. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/213/2021). Dovolací súd vzhľadom na argumentáciu dovolateľa zdôrazňuje, že intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces a dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP zakladá len nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávného rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

15. Dovolací súd pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv dovolateľa nezistil také nedostatky v postupe súdu, ktoré by odôvodňovali záver, že by dovolateľ bol postupom okresného ako aj odvolacieho súdu na svojich procesných právach akokoľvek ukrátený a že by bol porušený zákaz denegatio iustitiae. Vzhľadom na námietku dovolateľa o nesprávnom procesnom postupe okresného súdu s tvrdením, že mu bolo odopreté právo domáhať sa žalobou určenia vlastníckeho práva „právoplatne deklarovať existujúci právny stav“, dovolací súd považoval za nevyhnutné poukázať na tú skutočnosť, že ak žalobná žiadosť nesplňa kvalitatívne kritéria, ide o vadu konania síce odstrániteľnú, súd ale nemôže odstraňovať vady petitu spočívajúce v hmotnoprávnej kvalifikácii, pretože rozsah manuálnej povinnosti súdu je obmedzený len na procesné práva a procesné povinnosti. Súd tak môže a musí odstraňovať vady petitu spočívajúce v jeho nezrozumiteľnosti, nejasnosti či neurčitosti, nemôže však žalobcu poučovať o tom, že ním formulovaný petit nevychádza z hmotného práva. Dovolací súd sa zaoberal otázkou či aplikujúc zásadu iura novit curia nebolo vzhľadom na skutkový stav potrebné a praktické, aby okresný súd sám preformulovať žalobný petit, keď aj podľa názoru relevantnej právnej teórie súd napriek nesprávnej formulácii petitu môže v konaní pokračovať, ak je z obsahu žaloby zrejmé,

čoho sa týka a čo sleduje. Súd je totiž viazaný obsahom žalobného petitu, nie jeho formuláciou. Napr. v okolnostiach konkrétneho prípadu je možný taký postup súdu, že súd na základe žalobného návrhu na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy rozhodne, že žalobca je vlastníkom veci, ak je zo žaloby dostatočne zrejmé, že žalobca sleduje, aby bol zapísaný ako vlastníkom vo verejnom registri" (TOMAŠOVIČ, M. In ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 505). Z preformulovaného petitu žaloby žalobcom (pripustená zmena žaloby) vyplýva, že žalobca sa domáhal určenia spoluvlastníckeho práva žalovanej 1/ k predmetnej nehnuteľnosti ako povinnej z predkupného práva a prísne formalisticky (iba z obsahu petitu) bolo potrebné subsumovať danú vec pod procesný režim ustanovenia § 137 písm. c) CSP, aj keď z obsahu samotnej žaloby vyplýva, že ide stále o žalobu v procesnom režime ustanovenia § 137 písm. d) CSP. V danom prípade vychádzajúc zo zápisnice okresného súdu o pojednávaní z 13. decembra 2022 (č.l. 93 spisu), by v prípade, ak by súd preformuloval petit žaloby, išlo o neadekvátny sudcovský aktivizmus nekorešpondujúci s dispozičným princípom čl. 7 CSP. Okresný súd záverom pojednávania vyzval právneho zástupcu žalobcu (dominus litis) po predbežnom právnom posúdení veci súdom na vyjadrenie sa, mal možnosť teda adekvátne procesne reagovať. Procesný postup okresného súdu, ktorým zamietol určovaciu žalobu (nepreukázanie naliehavého právneho záujmu), potom ako si správne splnil svoju obligatórnu povinnosť v zmysle ust. § 171 ods. 1 a § 181 ods. 2 CSP a oznámil stranám svoj predbežný právny názor (č.l. 94 spisu), nemožno považovať za taký, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces.

16. V týchto súvislostiach vzhľadom na skutočnosť, že žalobca zmenil petit pôvodne podanej žaloby o určenie relatívnej neplatnosti zmluvy, v dôsledku čoho následne okresný súd určovaciu žalobu o určenie spoluvlastníckeho práva žalovanej 1/ k nehnuteľnosti zamietol ako procesne neprípustnú, dovolací súd považoval za vhodné poukázať na judikáty Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, konkrétne R 1/2023 (uznesenie z 20. októbra 2022 sp. zn. 1Obdo/51/2021), R 75/2024 (rozhodnutie z 29. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2009) uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, podľa ktorých žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu podaná za účinnosti CSP je žalobou o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP. Jej prípustnosť je podmienená existenciou osobitného predpisu, ktorý určitú osobu oprávňuje podať týmto predpisom špecifikovanú určovaciu žalobu. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu bez akýchkoľvek pochybností považuje žaloby o určenie (ne)platnosti právnych úkonov, podané po 1. júli 2016, za žaloby o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP, ktorých prípustnosť je podmienená existenciou osobitného predpisu. Uvedenú prax potvrdzujú aj ďalšie rozhodnutia dovolacieho súdu (vo veciach sp. zn. 7Cdo/268/2019, 4Obdo/56/2020, 4Obdo/71/2020, 4Cdo/26/2021, 9Cdo/7/2021).

17. Pokiaľ dovolateľ namietal nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, je potrebné dodať, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu obsahuje náležitosti v zmysle § 393 CSP a odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozhodnutia okresného súdu o zamietnutí procesne neprípustnej žaloby; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozsudkom prvoinštančného súdu, nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, v danom prípade odvolací súd procesne nekonal spôsobom zmätočným.

18. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

19. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

20. Právny posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie

je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Inak dovolací súd nemá možnosť posúdiť, či ide skutočne o právnu otázku, či ide o právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sú splnené osobitné podmienky uvedené v jednotlivých prípadoch, v ktorých citované ustanovenie dovolanie pripúšťa.

21. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolací súd skúmal, či žalobca v dovolaní identifikoval takú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (riešenie, ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), či vymedzil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré namieta nesprávnosť právneho riešenia odvolacieho súdu. Len s obsahom rozhodnutia odvolacieho súdu korešpondujúce označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa odvolací súd riešil nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo či táto otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo či je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

22. Dovolací súd posudzujúc dovolanie žalobcu podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) z textu dovolania ako celku konštatuje, že podstata dovolacej argumentácie žalobcu spočívala vo vyriešení právnej otázky procesnej prípustnosti žaloby na určenie vlastníckeho práva povinného z predkupného práva. Je potrebné uviesť, že žalobca v úvode a závere podaného dovolania výslovne odkázal na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c) CSP (právna otázka dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne), z ktorého vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania, záverom ale zmätočne namietal, že dovolací súd sa v žiadnom publikovanom rozhodnutí doposiaľ dostatočne nevyporiadal s otázkou procesnej prípustnosti žaloby na určenie vlastníckeho práva povinného z predkupného práva (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Žalobca dovolací dôvod v dovolaní relevantne neodôvodnil, neidentifikoval relevantné rozhodnutia dovolacieho súdu, s ktorými by malo byť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozpore, resp. s ktorými sú naopak jeho závery súladné.

23. Dovolací súd si je vedomý viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu (sp. zn. 8Cdo/54/2018, 4Cdo/93/2022) i Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. I. ÚS 51/2020, III. ÚS 76/2021, najnovšie nález z 28. septembra 2023 sp. zn. III. ÚS 7/2023), z ktorých vyplýva, že dovolací súd nie je viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 CSP oprel prípustnosť dovolania dovolateľ a ani odkazmi dovolateľa na rozhodnutia, ktoré považuje za súčasť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Podľa nálezu I. ÚS 51/2020 dovolanie bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu, no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe. Je teda povinnosťou najvyššieho súdu skúmať aj iné dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, aj keď ich dovolateľ výslovne neoznačil tým - ktorým písmenom citovaného ustanovenia (III. ÚS 7/2023).

24. Zákonodarca v § 421 ods. 1 CSP nedal ale dovolaciemu súdu možnosť preskúmať právne posúdenie vecí odvolacím súdom en bloc, ale naviazal možnosť preskúmania právneho posúdenia vecí na určitý vzťah tohto právneho posúdenia k judikatúre (ustálenej rozhodovacej praxi) samotného dovolacieho súdu. Preto pre prípustnosť dovolania nepostačuje, že ide o právnu otázku (od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu), ale je potrebné, aby išlo o takú právnu otázku, ktorá má určitý vzťah k rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (a to aj v prípade podľa § 421 ods. 1 písm. b), keď právna otázka musí mať potenciál do budúca založiť rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, inak by v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) slovné spojenie „v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“ nemalo logické opodstatnenie a úplne by stratilo význam rozlišovanie prípustnosti dovolania

podľa jednotlivých písmen ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, keďže vo vzťahu k akejkoľvek otázke aplikácie právnej normy na konkrétny, špecifický skutkový stav veci by bolo možné tvrdiť, že takáto otázka ešte nebola v rozhodovacej praxi riešená; písmená a) a c) by tak úplne stratili opodstatnenie).

25. Len pre úplnosť dovolací súd odkazuje na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, konkrétne z 22. septembra 2010 sp. zn. 3Cdo/122/2009, z 30. novembra 2010 sp. zn. 4Cdo 334/2010, z 22. septembra 2010, sp. zn. 3Cdo/122/2009, z 30. novembra 2010 sp. zn. 4Cdo 334/2010, sp.zn. 3Cdo/239/2012, sp.zn. 7Cdo/46/2013, sp.zn. 7Cdo/47/2013 ako aj opätovne na judikáty uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (R 5/2022, R 75/2024), ktoré potvrdzujú závery okresného a odvolacieho súdu o vyprofilovaní sa súdnou praxou možností právnych prostriedkov, ktorými sa oprávnený spoluvlastník môže domáhať nápravy porušenia jeho predkupného práva. V danom prípade sa žalobca po zmene petitu určovacej žaloby domáhal určenia spoluvlastníckeho práva žalovanej 1/ k predmetnej nehnuteľnosti, nevyužil ani jednu z hmotným právom dovolených možností domáhať sa prostredníctvom súdu ochrany svojho už porušeného predkupného práva, a preto súdy nižších inštancií správne konštatovali procesnú neprípustnosť určovacej žaloby z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu žalobcu. Rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, na ktoré dovolateľ v podanom dovolaní poukázal, neodôvodňujú záver, že otázka právnych prostriedkov, ktorými sa oprávnený spoluvlastník môže domáhať nápravy porušenia predkupného práva spoluvlastníkov, je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

26. Z týchto dôvodov dovolací súd nepovažoval uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 písm. c) CSP za opodstatnený a dovolanie odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

27. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.